

การส่งเสริมการนำผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา :

กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสวายสอ จังหวัดบุรีรัมย์*

PROMOTING THE USE OF EXTERNAL ASSESSMENT RESULTS TO
IMPROVE THE QUALITY OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS : CASE
STUDY OF BAN SAWAI SOR SCHOOL BURIRAM PROVINCE

ณัฐตะวัน ลิ้มประสงค์¹ พิศุทธิ์ บัวเปรม² ประสิทธิ์ ไชยศรี³ ปณิดา เนียมสร⁴ และรัตนฐาภัทร ธนโชติสุขสบาย⁵

Nattawan Limprasong¹ Pisut Buaprem² Prasit Chaisri³ Panita Niamsom⁴ and Rattapat Thanachotsuksabai⁵

¹มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น วิทยาเขตวัชรพล, ²มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ³มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เพชรบูรณ์, ⁴มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ⁵มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น วิทยาเขตวัชรพล

¹Western University, Watcharapol Campus, ²Phetchabun Rajabhat University, ³Phetchabun Rajabhat
University, ⁴Pathumthani University, ⁵Western University, Watcharapol Campus

Corresponding author E-mail: pomnattawan2503@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ช่วงแรกเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และช่วงที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อโดยการส่งเสริมการนำผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ประเมินสถานภาพปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน 2. ประเมินความเสี่ยง 3. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างได้จากการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนบ้านสวายสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 รวม 16 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก แบบวิเคราะห์ความเสี่ยง แบบบันทึกการดำเนินงาน และแบบประเมินความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* Received 13 November 2023; Revised 13 December 2023; Accepted 27 December 2023

ผลการวิจัย พบว่า การส่งเสริมการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 3 ด้าน มีดังนี้ 1. สถานภาพปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) - 0.03 สภาพแวดล้อมภายในมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 0.23 ผลการประเมินสถานภาพบนแกนความสัมพันธ์ของ SWOT อยู่ในช่วง STAR และมีอัตราการเติบโตขององค์กรสูง 2. การประเมินความเสี่ยง มี 7 ประเด็น คือ 1) งบประมาณไม่เพียงพอ 2) อัตรากำลังไม่เพียงพอ 3) สื่อ – อุปกรณ์ เทคโนโลยีในการใช้จัดการเรียนการสอน 4) อุบัติเหตุจากเครื่องเล่นสนาม 5) การพัฒนาบุคลากรสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ 6) ความปลอดภัยของอาคารสถานที่ และ 7) กลไกในการนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้ และ 3. การกำหนดแผนยุทธศาสตร์และนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ มีโครงการระดับปฐมวัย 8 โครงการ ระดับชั้นพื้นฐาน 15 โครงการ

คำสำคัญ: การส่งเสริม, การนำผลประเมินภายนอกไปใช้, การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

Abstract

This research is for the development of external assessment results for educational institution quality improvement. The sample was obtained by purposive sampling, including academics from ONESQA, coordinators from higher education institutions, Experts, Education Supervisors, Administrator and Teachers of Ban Sawai So School. There were 16 students in Buriram Primary Educational Service Area Office 3. The tools used were the internal and external environment analysis form, the risk analysis form. operation record form and a satisfaction assessment form The qualitative data were analyzed using content analysis. Statistics used were mean and standard deviation.

The results of the research showed that the promotion of using external assessment results to improve the quality of educational institutions in 3 aspects was as follows: 1. The status of external environmental factors had an average ($\bar{x}$) - 0.03, an internal environment had an average ($\bar{x}$) 0.23. The relationship axis of SWOT is in the STAR range, meaning share and high growth rate of the organization. 2. Risk assessment has 7 issues: 1) Insufficient budget

2) Insufficient manpower 3) Media - equipment, technology in teaching and learning use 4) Accidents from field players 5) Personnel development to become a learning organization 6) Safety of buildings and 7) Mechanisms for using measurement and evaluation tools and 3. Formulating strategic plans and implementing strategies. There are 8 projects in the early childhood level, 15 projects in the basic level.

Keywords: Promotion, Utilization of external assessment results, Educational institution quality development

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของรัฐในรูปแบบขององค์การมหาชน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ มีอิสระในการบริหาร การจัดการ และเกิดความคล่องตัวในการทำงาน โดยทำหน้าที่ประเมินคุณภาพสถานศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศอย่างน้อย 1 ครั้งในทุก 5 ปี เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน แต่ปรากฏชัดว่าการดำเนินการของสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามความมุ่งหวัง ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2559- 2563) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่า ผลการประเมินที่สะท้อนคุณภาพผู้เรียนยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ การบริหารจัดการของสถานศึกษายังไม่สามารถส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2560)

นอกจากนี้ในรอบ 2-3 ปีที่ผ่านมาสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2563-2564) ได้ทำการประเมินภายใต้สถานการณ์ COVID – 19 ในลักษณะของการประเมินรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) และจากการสอบถามเอกสารที่สถานศึกษาส่งมาส่วนใหญ่ไม่ได้นำข้อเสนอแนะของหน่วยงานต้นสังกัดไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงอาจมีสาเหตุมาจากปัญหาความเชื่อมโยงระหว่างระบบประกันคุณภาพภายในกับการประเมินภายนอก การวิเคราะห์ผลการประเมินในรอบปีที่ผ่านมา

การขาดความต่อเนื่อง การขาดองค์ความรู้ที่จะดำเนินการพัฒนาต่ออย่างไร ปัญหาด้านโครงสร้าง การบริหาร งบประมาณ ทรัพยากร บุคลากร และกระบวนการบริหารจัดการที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน ความไม่เข้าใจในระบบวัฒนธรรมของการประกันคุณภาพที่แตกต่าง ไม่สอดคล้อง และเอื้อต่อการดำเนินการกิจให้ปฏิบัติได้จริงตามบริบทของสถานศึกษา ขาดการสนับสนุนส่งเสริม การพัฒนาระบบประกันคุณภาพสถานศึกษา และไม่นำผลการประเมินภายนอกไปส่งเสริม พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ฯลฯ ที่กล่าวมาล้วนส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้งสิ้น

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเรื่อง “การส่งเสริมการนำผล ประเมินไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา” โดยยึดหลักการสำคัญในการดำเนินงาน 5 ประการ คือ 1) กระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริมให้สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดนำผลการ ประเมินภายนอกไปใช้ 2) ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่สถานศึกษา ประเด็นที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน รายการ ความเสี่ยงสำคัญ ๆ ประเด็นที่ควรปรับปรุงให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และประเด็นที่ควรพัฒนาขึ้นสู่ การสร้างนวัตกรรมต้นแบบ 3) ให้สถานศึกษาจัดทำแผนปรับปรุงคุณภาพร่วมกับหน่วยงานต้น สังกัดที่กำกับดูแล โดยมุ่งเน้นประเด็นปัญหาที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน และรายการความเสี่ยงสำคัญ ๆ ของสถานศึกษา ที่ควรขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ และเชื่อมโยงระบบสารสนเทศร่วมกัน 4) เน้น ให้สถานศึกษาจัดทำคำรับรองการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดในการแก้ไข ป้องกัน หรือปรับปรุงพัฒนา แล้วดำเนินการแบบต่อเนื่อง 5) ให้ความสำคัญกับการสร้างระบบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อให้สถานศึกษาได้มองเห็นแนวปฏิบัติที่ดี หรือนวัตกรรมต้นแบบ ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาที่เป็นรูปธรรม ทั้งนี้โดยประสานความร่วมมือกับต้นสังกัด ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร ครูของสถานศึกษา และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง ดำเนินโครงการส่งเสริม การนำผลประเมินไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ให้มีแนวปฏิบัติที่ดี มีความเหมาะสม ความ เป็นไปได้ มีการพัฒนาขั้นตอน เครื่องมือ และนำเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงพัฒนา กระบวนการในการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินสถานภาพปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก และภายในสถานศึกษา
2. เพื่อประเมินความเสี่ยงของสถานศึกษา
3. เพื่อจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และนำไปสู่การปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่าง จากการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนบ้านสวายสอ ตำบลถนนหัก อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานไว้ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่สถานศึกษา ดังนี้

ศูนย์ประสานงาน สมศ. (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์) ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย ได้แก่ หน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษา ศูนย์ประสานงาน สมศ. และผู้ทรงคุณวุฒิ ประชุมสร้างความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละคน กำหนดวันลงพื้นที่ site visit online ครั้งที่ 1/2565 วันที่ 8 กันยายน 2565 ครั้งที่ 2/2565 วันที่ 24 พฤศจิกายน 2565 ครั้งที่ 3/2566 วันที่ 27 มกราคม 2566 ครั้งที่ 4/2566 วันที่ 16 มีนาคม 2566

ขั้นตอนที่ 2 การลงพื้นที่สถานศึกษา (Site Visit)

เตรียมความพร้อม และสร้างความเข้าใจร่วมกัน ก่อนการลงพื้นที่ ประกอบด้วย

- 1) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ 2) ติดตามความก้าวหน้าในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ
- 3) ติดตาม และประเมินความสำเร็จการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

เครื่องมือวิจัย

แบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก แบบวิเคราะห์ความเสี่ยง แบบบันทึกการดำเนินงาน แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบบันทึกการปฏิบัติงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จัดเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีประชุม และฝึกปฏิบัติการด้วยระบบออนไลน์จำนวน 6 ครั้ง มีการกำกับติดตาม และคืนข้อมูลให้สถานศึกษาทุกครั้งหลังการประชุมปฏิบัติการแล้วเสร็จ สถานศึกษาได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้วิธีการประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา และเปรียบเทียบโดยใช้เกณฑ์กำหนดความหมายตามแนวคิดของ (Best, 1981)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อส่งเสริมการนำผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ด้วยการสังเคราะห์รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกภายใต้สถานการณ์ COVID-19 พบว่า

1. ผลการประเมินสถานภาพปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (STEP) โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 0.03 และรายด้านได้แก่ ด้านสังคม-วัฒนธรรม (S) ค่าเฉลี่ย - 0.03 ด้านเทคโนโลยี (T) ค่าเฉลี่ย - 0.19 ด้านเศรษฐกิจ (E) ค่าเฉลี่ย - 0.11 ด้านการเมืองและกฎหมาย (P) ค่าเฉลี่ย 0.14 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน ผลการประเมินโดยรวมมีค่าเฉลี่ย 0.23 แยกเป็นรายด้านได้แก่ ด้านโครงสร้างและนโยบาย (S1) ค่าเฉลี่ย 0.01 ด้านผลผลิตและการบริการ (S2) ค่าเฉลี่ย - 0.02 ด้านบุคลากร (M1) ค่าเฉลี่ย 0.06 ด้านประสิทธิภาพการเงิน (M2) ค่าเฉลี่ย 0.01 ด้านวัสดุ และอุปกรณ์ (M3) ค่าเฉลี่ย 0.02 ด้านการบริหารจัดการ (M4) ค่าเฉลี่ย 0.15

ตารางที่ 1 การประเมินสถานภาพปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (STEP)

ประเด็นตัวชี้วัด	น้ำหนักคะแนน	ค่าคะแนน		คะแนนจริง		สรุปผลการวิเคราะห์
		โอกาส(+)	อุปสรรค (-)	โอกาส	อุปสรรค	
	เต็ม 1	1-5	1-5	(+)	(-)	
1. ด้านสังคม-วัฒนธรรม	0.33	1.29	1.39	0.43	0.46	-0.03
2. ด้านเทคโนโลยี	0.22	0.00	0.85	0.00	0.19	-0.19
3. ด้านเศรษฐกิจ	0.30	1.07	0.71	0.32	0.21	0.11
4. ด้านการเมืองและกฎหมาย	0.13	1.06	0.00	0.14	0.00	0.14
ค่าเฉลี่ยคะแนนจริงประเมินสถานภาพปัจจัยภายนอก (STEP)				0.88	0.86	0.03
สรุปการประเมินสถานภาพปัจจัยภายนอก (STEP)				0.01		

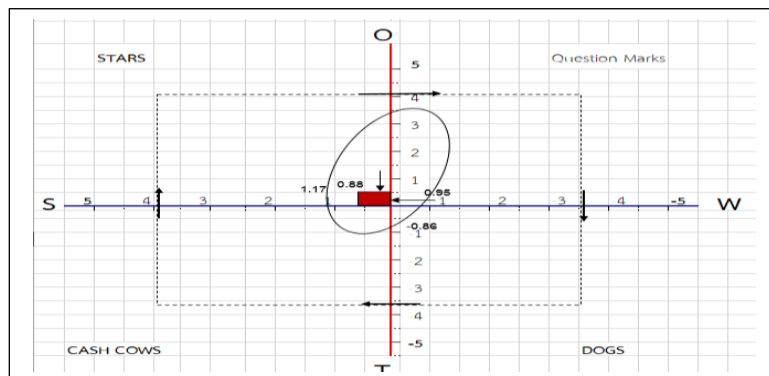
จากตารางที่ 1 สรุปผลการประเมินสถานภาพของโรงเรียนบ้านสวายสอ ประเมินสถานภาพปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (STEP) ทั้ง 4 ด้าน มีคะแนนด้านโอกาส 0.88 คะแนนด้านอุปสรรค 0.86 และสรุปผลการวิเคราะห์ 0.03 และรายด้านได้แก่ ด้านสังคม-วัฒนธรรม (S) ค่าเฉลี่ย - 0.03 ด้านเทคโนโลยี (T) ค่าเฉลี่ย - 0.19 ด้านเศรษฐกิจ (E) ค่าเฉลี่ย - 0.11 และด้านการเมืองและกฎหมาย (P) ค่าเฉลี่ย 0.14

ตารางที่ 2 การประเมินสถานภาพปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน (2S4M)

ประเด็นตัวชี้วัด	น้ำหนัก คะแนน	ค่าคะแนน		คะแนนจริง		สรุปผล การ วิเคราะห์
		จุดแข็ง (+)	จุดอ่อน (-)	จุดแข็ง (+)	จุดอ่อน (-)	
	คะแนนเต็ม 1	1-5	1-5			
1. ด้านโครงสร้างและนโยบาย	0.20	1.27	1.23	0.25	0.25	0.01
2. ด้านผลผลิตและการบริการ	0.14	0.93	1.07	0.13	0.15	-0.02
3. ด้านบุคลากร	0.16	1.39	1.05	0.22	0.17	0.06
4. ด้านประสิทธิภาพทางการเงิน	0.12	0.73	0.63	0.09	0.08	0.01
5. ด้านวัสดุ และอุปกรณ์	0.10	1.07	0.92	0.11	0.09	0.02
6. ด้านการบริหารจัดการ	0.28	1.32	0.77	0.37	0.22	0.15
ค่าเฉลี่ยคะแนนจริงประเมินสถานภาพปัจจัยภายใน (2S4M)				1.17	0.95	0.23
สรุปการประเมินสถานภาพปัจจัยภายใน (2S4M)				0.11		

จากตารางที่ 2 สรุปผลการประเมินสถานภาพปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน (2S4M) ทั้ง 6 ด้าน พบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ย 0.23 มีคะแนน จุดแข็ง 1.17 คะแนนจุดอ่อน 0.95 ผลการวิเคราะห์ 0.23 รายด้านได้แก่ ด้านโครงสร้างและนโยบาย (S1) ค่าเฉลี่ย 0.01 ด้านผลผลิตและการบริการ (S2) ค่าเฉลี่ย- 0.02 ด้านบุคลากร (M1) ค่าเฉลี่ย 0.06 ด้านประสิทธิภาพทางการเงิน (M2) ค่าเฉลี่ย 0.01 ด้านวัสดุและอุปกรณ์ (M3) ค่าเฉลี่ย 0.02 ด้านการบริหารจัดการ (M4) ค่าเฉลี่ย 0.15

ผลการประเมินสถานภาพของโรงเรียนบ้านสวายสอ บนแกนความสัมพันธ์ SWOT รายละเอียดตามแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 การประเมินสถานภาพบนแกนความสัมพันธ์ SWOT

จากแผนภาพ ผลการประเมินสถานภาพของโรงเรียนบ้านสวายสอ บนแกนความสัมพันธ์ SWOT อยู่ในช่วง STAR ซึ่งหมายถึง มีส่วนแบ่ง และมีอัตราการเติบโตขององค์กรสูงจึงจำเป็นต้องมีการลงทุนเพิ่ม อีกทั้งการสนับสนุนงบประมาณทางการศึกษา จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อรักษาสถานภาพขององค์กร

2. ผลการประเมินความเสี่ยง พบว่า สถานศึกษาได้วิเคราะห์ตนเองจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไว้ 7 ประเด็น รายละเอียดตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเสี่ยงของโรงเรียนบ้านสวายสอ

ความเสี่ยงในการพัฒนา คุณภาพจากผลการประเมิน	ระดับความถี่หรือ โอกาสที่จะเกิด (1)					ระดับความรุนแรง ของผลกระทบของ ความเสี่ยงที่จะเกิด (2)					ระดับ ความ เสี่ยง (1) x (2)	การจัดลำดับ ความสำคัญ ของความเสี่ยง
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5		
1. งบประมาณไม่เพียงพอ				✓						✓	20	สูงมาก
2. อัตรากำลังไม่เพียงพอ (ครู)			✓						✓		12	สูง
3. สื่อ – อุปกรณ์ เทคโนโลยี ในการใช้จัดการเรียนการสอน (ทีวี, คอมพิวเตอร์, อุปกรณ์ ทางวิทยาศาสตร์)			✓					✓			9	ปานกลาง
4. อุบัติเหตุจากเครื่องเล่นสนาม		✓						✓			6	ปานกลาง
5. การพัฒนาบุคลากรสู่ องค์กรแห่งการเรียนรู้ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียน			✓						✓		12	สูง
6. ความปลอดภัยอาคารสถานที่			✓					✓			9	ปานกลาง
7. กลไกในการนำเครื่องมือ วัด และประเมินผลทั้งระดับ ปฐมวัย และประเมินศึกษาใน				✓						✓	20	สูงมาก

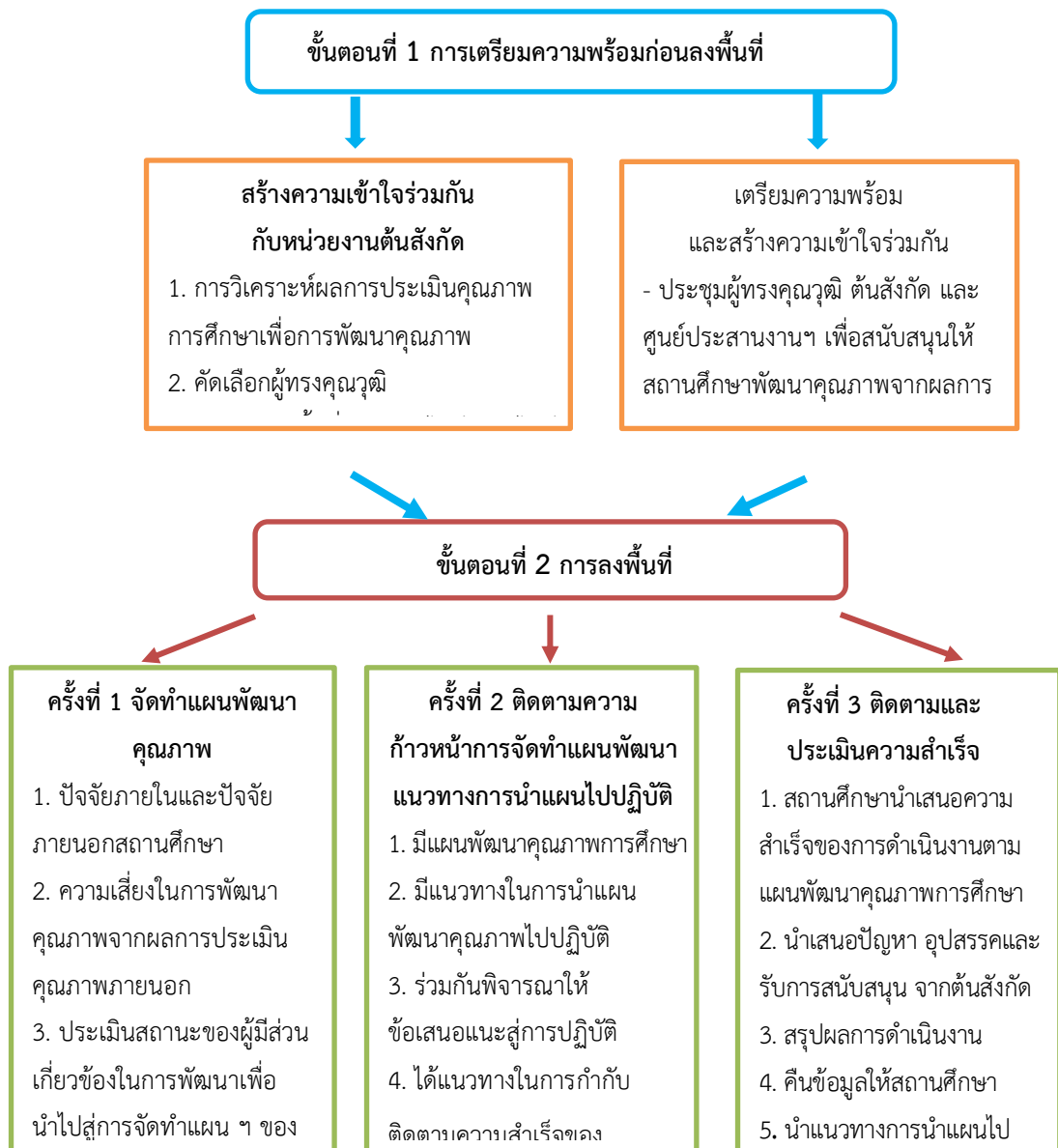
สภาพแวดล้อมภายใน ประกอบด้วยจุดแข็ง และจุดอ่อน เป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมได้ โดยทั้ง 2 แบบ เป็นสิ่งที่ธุรกิจต้องเผชิญและหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น จึงต้องนำมาวิเคราะห์ร่วมกัน นอกจากนี้การวิเคราะห์สภาวะการณ์ทั้ง 4 ด้าน คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค จะทำให้ผู้ประกอบการสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ กลยุทธ์ต่าง ๆ รวมทั้งเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเพื่อประเมินธุรกิจว่า องค์กรจะต้องดำเนินการไปในทิศทางใด โรงเรียนวัดหงส์ปทุมवास (แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 3 ปี พ.ศ. 2563 - 2565: 38-39) ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของโรงเรียนอยู่ในลักษณะ “เอื้อและแข็ง” (STAR) กล่าวคือ โรงเรียนมีโอกาที่จะพัฒนาภารกิจในการจัดการศึกษา และให้บริการทางการศึกษากับชุมชน หรือกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ตรงตามความรู้ความสามารถของ ตนเอง และมีการพัฒนาดตนเองอย่างสม่ำเสมอ ก่อให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ เป็นระบบชัดเจนและมีคุณภาพ ด้านระบบบริการและการให้บริการที่มีชื่อเสียงเป็นจุดแข็ง ในการพัฒนาภายใต้ การส่งเสริมสนับสนุนจากปัจจัยภายนอก ซึ่งได้แก่ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและกฎหมาย ซึ่งมีระเบียบพระราชบัญญัติที่เอื้อต่อการดำเนินการ

ประเด็นที่ 2 ผลการประเมินความเสี่ยง พบว่า ระดับความเสี่ยงสูงมาก คือ ด้านงบประมาณ และด้านกลไกในการนำเครื่องมือวัดและประเมินผล รองลงมาระดับความเสี่ยงสูง ด้านอัตรากำลัง และด้านการพัฒนาบุคลากรสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ สุดท้ายระดับความเสี่ยงปานกลาง คือ ด้านสื่อ-เทคโนโลยีในการใช้จัดการเรียนการสอน และด้านความปลอดภัยของอาคารสถานที่ ดังนั้น ประเด็นที่สถานศึกษาต้องเร่งปฏิบัติก่อนเป็นลำดับแรก คือ ด้านงบประมาณ และด้านกลไกในการนำเครื่องมือวัดและประเมินผล ซึ่งโรงเรียนบ้านสวายสอได้ประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หน่วยงานต้นสังกัด คณะครู ผู้ประสานงานจาก สมศ. และผู้ทรงคุณวุฒิ วางแผนดำเนินงานตามระบบบริหารงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ได้ ผลลัพธ์ คือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 4 ปี พ.ศ. 2566 – 2569 ในเรื่องประเด็นความเสี่ยงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ ช่วยตระกูล (2551) พบว่า ปัจจัยความเสี่ยงประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการเงิน ด้านความมั่นใจ ทางการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการความปลอดภัย โดยปัจจัยความเสี่ยงของสถานศึกษาในเมือง นอกเมือง และในแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกัน

ประเด็นที่ 3 ผลการจัดทำแผนกลยุทธ์ และนำสู่การปฏิบัติ พบว่า โรงเรียนนำผลการประเมินภายนอกจากรายงานที่ สมศ. มาวิเคราะห์วางแผนการดำเนินงานไปใช้จัดโครงการตามปฏิทินการศึกษา กำหนดแผนยุทธศาสตร์ และนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ จัดโครงการระดับปฐมวัย 8 โครงการ ระดับพื้นฐาน 15 โครงการ มีการประเมิน นำผลการประเมิน ข้อเสนอแนะไปใช้ปรับปรุงแก้ไขในปีการศึกษาต่อไป และนำเสนอผลการบริหารจัดการของสถานศึกษานำเสนอให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบทุกปีการศึกษาซึ่ง เกื้อกนก เอื้อวงศ์ (2565) กล่าวถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ และจำเป็นต้องมีสมรรถนะในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผล ซึ่งสมรรถนะที่สำคัญประกอบด้วย 1) การแปลงนโยบาย 2) การสร้างความเข้าใจ และการยอมรับนโยบาย 3) การจัดโครงสร้าง 4) การจัดการทรัพยากร 5) การพัฒนาบุคลากร 6) การควบคุมกำกับ และประเมินผล 7) การสร้างความเป็นปึกแผ่น สำหรับ Hill and Hupe (2014) เสนอนำนโยบายสู่การปฏิบัติ มีลักษณะเหมือนกับการบริหารจัดการ คือ 1) จัดทำข้อบัญญัติในการดำเนินงานให้ชัดเจน 2) กำหนดภารกิจและความสามารถในการทำงานให้ชัดเจน 3) จัดทรัพยากรสนับสนุนอย่างพอเพียง 4) สร้างแรงจูงใจภายในให้มากขึ้น 5) สร้างความตระหนักให้ยอม ปฏิบัติตามมาตรฐานกำหนด 6) กระบวนการทำงาน 7) ภาวะผู้นำ และ 8) อบรม/พัฒนาผู้ปฏิบัติงานไป พร้อมกับการทำงาน

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการดำเนินงานส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาของตนเองตามบริบท โดยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังนี้

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการดำเนินงานส่งเสริมการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้
พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

โรงเรียนบ้านสวายสอ นำเสนอกระบวนการการส่งเสริมการนำผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา นำแผนไปสู่การปฏิบัติ กำกับติดตาม จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาใช้เป็นกรอบทิศทางการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสามารถ เต็มศักยภาพ และนำไปเป็นนโยบายการพัฒนาสถานศึกษา โดยกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาเป็นระยะเวลา 4 ปี (พ.ศ.2566-2569)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สถาบันการศึกษาที่เป็นสายครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ควรมีการประสานความร่วมมือกันในการเป็นพี่เลี้ยง ให้องค์ความรู้ของการนำผลการประเมินภายนอกไปใช้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในท้องถิ่นของตนเอง
2. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกไปแล้วควรสนับสนุนให้ครูทุกคนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาสถานศึกษา ด้วยกระบวนการ PLC ให้มากขึ้น มีความต่อเนื่อง ยั่งยืนเพราะเป็นเรื่องจำเป็นของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำรูปแบบการส่งเสริมการนำผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไปใช้กับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับ
2. ควรนำรูปแบบการพัฒนาการส่งเสริมการนำผลประเมินภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาด้วยรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2565). การนํานโยบายไปปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา : สมรรถนะและแนวทางการพัฒนา. ครุศาสตร์สาร. 16(1), 77.
- ดวงใจ ช่วยตระกูล. (2551). การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญทวรรณ วิงวอน. (2556). การเป็นผู้ประกอบการโลกาภิวัตน์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- โรงเรียนวัดหงส์ปทุมवास. (2560). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 3 ปี พ.ศ. 2563 – 2565. (2563). ปทุมธานี: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. (พิมพ์ครั้งที่ 1 มีนาคม 2560). บริษัท พรักหวาน กราฟฟิคจำกัด.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2565). คู่มือปฏิบัติการส่งเสริมสถานศึกษาเพื่อการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา. ประสานการจัดพิมพ์: การกิจส่งเสริมและพัฒนาสัมพันธ์. 2556.
- Hill, M., & Hupe, P. (2014). Implementing public policy: An introduction to the study of operational governance. (3rd ed.). London: Sage SAGE Publications.
- Best, J.W. (1981). Research in Education. New Jersey: Prentice – Hall.